

Mali-Azawad: gerra inperiala etxe atarian daukagu

Afrika erdialdeko Mali idor txiroaren jabe egiten ari ziren islamista fanatikoei, Europatik Frantziak geldiarazi dizkie oinak militarrek bidalita, norbaitek egin behar zuen. Horra Frantzia eta Europako herritar askok sinetsi nahiko lukeen abentura. Polita litzateke, baldin eta ahaztuko bagenu orain arte gertatuen eta laster jazoko direnen kate-begi bat dela.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

DANIEL COHN-BENDITEK GARRATZ aurpegiratu zion Europako Legebiltzarrean Catherine Ashton diplomazia europarraren buru izanari: “Zuk diozu gerra hau guztion kontua dela. Mundu guztiak diosku gauza bera. Baina han ez dago soldadu frantsesak baizik. Eta frantsesei esaten zaie: ‘Guk bidaliko dizkizuegu erizain batzuk, baina hil, zuek hil zaitzatela’”. Frantzian gehienek sinatuko zituzten hitzok.

Europa osoan hedabide nagusiek funtsean gauza bera diote, norbaitek uxatu behar zituela islamista fanatikoak Mali bezalako herrialde batetik. Hortik aurrera kostearen kalkuluak hasten dira: Afrika erdialde hori geopolitikoki Frantziak kontrolatzen badu, hango moneta bera Paristik ezarrita, etekinak konpainia frantsesentzako, orduan gerra berak egin dezala.

Antzekoa gertatu bide zaie aljeriarrei, frantsesek Malin gudua piztu eta biharamunean Aljeriako Ain Amenas inguruan gerrillariak gas hobia eraso, langileak bahitu eta sekulako triskantzatza antolatu ostean Aljeriako askoren arteko giroa honela mamitu du Kamel Daoud idazleak: “Bat batean ahaztu ditugu errepresioa, gehiegikeriak, estatu kolpeak, jeneralak eta haien semeak. (...) Munduak odol isurketa aipatu duen artean aljeriarrok esaten genuen gaiztoen kontra harresia eraiki dela”.

Kontua ez da, ordea, hain sinplea. Une batean gertakizunen gogorrak edo potentzia handiek erraz saltzen

duzen propagandak ahaztarazi arren, geopolitika, interes ekonomikoak eta azken urteotako historia alde batera utzirik ezin dira ulertu gertatzen direnak, ez eta ere ondoko urteetan gertatuko direnak.

Glenn Greenwald aditu iparramerikarrak *The Guardian* egunkarian azaldu du titulutik: *The bombing of Mali highlights all the lessons of western intervention*, hots, Maliko bonbaketek erakusten dituzte Mendebaldearen interbentzioen irakaspen guztiak. Irak, Afganistan, Pakistan, Yemen, Libia, Somalia eta Filipinen ondolik, Malikoa da mendebaldarrek musulmanak bonbakatzen dituzten zortzigarren herrialdea.

Hasteko, dio Greenwaldek, Maliko esku hartzea aurreko beste baten ondorioa da. Libian Gadafi agintetik kentzeko eraso garbia eta eraginkorra izan zela uste zutenek orain ikasiko dute Mendebaldeko estrategek epe laburreko kalkuluak egiten dituztela. Afganistanen gertatu bezala, Libiako gerrak borrokari berriak esportatu ditu.

Bestetik, orain Bamakoko gobernuaren eta frantsesen kontra ari diren

eliteko gerlari asko AEBek edo Frantziak entrenatutakoak dira, etsaien aldera pasatu direnak. Honetan ere Afganistan eta Irakeko eredu bera, Mendebaldeak gerra egin behar berak lehen elikatu eta armatutakoei.

Hirugarren, dio Greenwaldek, “zozokeria hutsa da sinestea AEBek edo bere aliatuek jarraitu ahal izango dutela mundu osoan herrialde bat eta gero bestea bonbakatu eta musulman errugabeak hiltzen, aldi berean beraiek jasan gabe atentatu ‘terroristak’”.

Afrika frantses-hitzun hurbil hori

Izatekotan liberal bai, baina oso ezkertiarizat jo behar ez den Greenwaldek dio azkenean: “Malin frantsesek, agian AEBen laguntzarekin, burutu bonbaketek garbi erakusten dute Mendebaldearen esku hartzea nolakoa izaten den. ‘Terrorismoaren kontrako gerrak’ [kakotxak egilearenak dira] bermatzen du betikotzen dela hain zuzen ere eten gabe bere etsaiak sortzen dituelako eta suak betikoz garretan jarrai dezan erregaia dakarrelako”.

Geopolitikaren ikuspegitik, Frantziak aurre egin behar dio Maliko larrialdia konpontzeari beti aldarrikatu duelako Afrikako eskualde honen kontrola berari dagokiola. Al Kaidaren kontrako gerrari ekin ziotenetik AEBek ere gero eta gehiago sartu dute muturra Sahel zabalera, baina Parisek tinko eutsi dio Afrika frankofonoaren buruzagitzari.

Pariseko diplomazian garrantzia berezia izan dute beti kolonia ohiok eta nekez dago hauetan mugimendu politikorik Hexagonoaren kontrolpetik ihes egindakorik

Agence France Pressentzako Issouf Sanogok egin argazkian (egile berarena da soldadu frantses bat buru-hezurrez mozorrotuta erakutsi duen beste famatu hori ere), Frantziak Malira bidalitako tropen unitate bat bertako herritarren aurrean pasatzen. Zuhaitzen hostoen artetik sartzen diren eguzki errainu horiek irudiak badu halako film eite bat, atzerriko eliteko militarrek beren parafernalia guztiarekin doazela harri txintzarrezko errepidean barrena hautsak harrotuz, lekuko herritarrek –menturaz aita-alabak– bazterretik isilik so. Gatazkaren xehetasunak ongi eman ohi dituen ingelesezko Wikipediaren arabera, Bamakoko Gobernuaren, frantsesen eta Afrikako lagunen artean 23.000 militar ari dira alde batetik eta bestetik, 6.000 inguru islamisten eta tuaregen artean, erdi eta erdi. 2.902 kilometro besterik ez dago Iruñetik Maliko Tombukturaino.



Afrikako mendebalde eta erdialdeko 14 estatuk darabilte CFA libera edo frankoa, tartean Mali eta Nigerrek, antzina Frantziako libera-ekin zuen bezala baliokidetasuna, orain Frantziaren bidez euroari dagokio loturik.

Monetari josirik datozen harreman ekonomikoak, emigrazioa, frankofoniak ezarritako hizkuntza... ia dena daukate herrialdeok Frantziari lotua. Kaserna eta militar ugari ere bai. Pariseko diplomazian garrantzia berezia eduki dute beti Afrikako kolonia ohiok eta nekez dago haue- tan mugimendu politikorik Hexago- noaren kontrolpetik ihes egindakorik.

Mali eta desertu ertzeko bizimo- dua partekatuz senide ia bikia duen Nigerrek azken urteotan antzeko arazo eta gertakizun ugari bizi izan dituzte.

Alde batetik Amazigh edo Tuareg jendearen matxinaldiak. Kolonia frantsesei estatu moduko indepen- dentzia ematerakoan, munduko

beste eskualde ugaritan legez, leku- ko berezitasunen ardurarik gabe ezarri zitzaizkien mugak. 2008an ARGIAK orriotan bertan “Mali eta Nigerreko tuaregak tiroka basamortu- an” argitaratu zuenetik gauzek ez dute han askorik egin hobera.

Kronika hartan aipatzen zen gatazka sugai berri batek berotzen zuela: uranioak. Industria nuklea- rrean munduko txapeldun nahi duen Parisek asko dauka jokoan Niger eta Malin, uranio hornitzaile nagusiak horietan dauzkalako Areva enpresa multinazional publikoak. Kronika honen ondoko orrian ira- kur daiteke Rue89 gunean Stéphane Lhommek eskaini *Guerre au Mali: sécuriser notre approvisionnement en ura- nium* txit argigarria.

Niger eta Malik berdintsu nozi- tzen dituzte ere goseteak behin eta berriz. Saheleko herrialdeok, antzina zibilizazio inportanteen habia izan arren, gaur estatu kebratuak izatea loturik dago bai kolonia zirenean

baina baita geroztik balizko estatu independenteen jabe izanik antzina- ko metropoliak, Munduko Bankuak eta Nazioarteko Diru Funtsak ezarri politika ekonomikoekin ere.

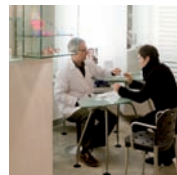
Erljio zaharren bertsio integris- tenek indar hartu baldin badute Sahelen, potentzia kolonialek, kasu honetan Frantziak Europar Batasun osoarekin, ezarritako garapen ere- duak porrot egin duelako da. Gose- tea, txirotasuna, eremu zabalen desertifikazioa eta emigrazioa dira ondorio, desegituraketa osoaren baitan.

Frantzian oso ezaguna da testui- guru batean baino gehiagori egokitu izan zaion kanta afrikar hau: “*Mama- dou m’a dit / Mamadou m’a dit / on a pressé le citron / on peut jeter la peau*”, (Mamaduk esan dit / Mamaduk esan dit / zukutu dugu limoia /bota lasai azala). Zuku- tutako zitroinen garratza dastatu behar du orain Europak. ■



ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com



Zerbitzua
Kalitatea
Garantia



Frantziako Estatuak Malin abiatutako interbentzio militarren benetako kausa energia baliabideak segurtatzea da, Stéphane Lhomme Rue89 webgunean argitaratu duenez. Artikulua osorik euskaratu du Iñaki Etxelekuk, gure webgunean publikatua. Horren hainbait pasarte dituzu jarraian.

Maliko gerla: nola zaindu Frantziaren uranio hornitzea

Stéphane Lhomme

♦ FRANTZIAKO NUKLEARRAREN BEHATOKIKO ZUZENDARIA

2013KO URTARRILAREN 11n, Frantziako Estatuaren armada eskua sartu du Malin, talde islamista armatu batzuek Bamakora buruz abiatu dituzten mugimenduen ondorioz. Badira hilabeteak talde hauek beren esku daukatela Mali iparralde, eta hara non, omen, ausartu diren herrialde osoaren okupatzeko.

Nork sinets dezake zinez, operazio hau “Maliko demokraziaren aldekoa” dela? Hamarkadak baditu, herrialde horietako erregimen erosiek zangopilatzen dutela. Hauek Frantziarengandik azkarki sustengatuak direlarik. Beraz, zergatik ote, halako bat bateko urgentzia “demokratikoa”?

Halaber, nork sinetsiko du “eskualdearen babestea” dela helburua? Egiazko helburua da Frantziako Estatuaren zentral nuklearren uranioz hornitzearen babestea: uranio hori, Niger iparraldeko meategietan ustiatzen baitute. Basamortu guinea da, mapa geografikotik marra soil batek bereizten duena Malitik.

Artetik errateko, azpimarraztekoa da botere kolonial ohiak zein perbertsoak izan diren, zentzurik gabeko muga horiek marrazteko mementoan, lekuko populuak batere kontutan hartu gabe, eta inguru guztiz bitxiak dituzten herrialdeak asmatuz: Niger eta Mali; biak ere harek ordulari baten itxurakoak dira. Hego-sartaldeko eremu bat hiri buruarekin, arras

bazter emana eta gehienbat basamortuz egina den ipar-sortalde eremu handitik urrundua.

Dudarik gabe, indar kolpe neokoloniala da hau, itxura egiteko, mementoko Maliko lehen-dakariaren laguntza eskaera batekin mozorrotu bada ere. Lehendakari horrek sinesgarritasunik ez duelarik, 2012ko martxoaren 22an egin den armada-eren estatu kolpe baten ondorioz baita gobernu horretan. Berriz ere diogu ez diegula sinesgarritasun izpirik ematen fundamentalista lanjerosei. Droga eta arma salerosleak direnak gainera, jende zauritzeko eta hiltzeko lotsarik ez dutenak.

Bizkitartean, “demokrazia-aren aldeko” esku sartze militarren ipuina ez dugu onartzen. Jada askotan erabili aitzakia da, bereziki AEBek nahi izan zutelarik petrolio iturriak bereganatu. Eta hara non berriz agertzen den, Frantziak bere errektore nuklearren uranioz hornitzea bermatu nahi baitu. Anartean, errate baterako, Rafale gerra hegazkin baten kostua, orduko 27.000 €koa delarik, azpimarra daiteke nuklear jatorriko argindarra, uste genuena baino askoz garestiagoa dela...

Bukatzeko, berriz ere, begi-bistakoa da atomoak eta Estatu arrazoiak ez dietela ingurumenari eta bizidunei kalte egiten baizik, baita demokrazia-ri ere. ■



VITORIA
GASTEIZ
green capital

Gasteizen euskarazko hauek ez galdu

GOZATU EUSKARAZ LIBURUTEGIETAN!

*Gonbit-txartelak astebete lehenago

ALDABE

- > **Photo-Up Lantegia**
Otsailak 23, 10:30 (8 - 12 urte)
- > **Idazten ari dela irakurtzen duen idazlea Iban Zaldia**
Hitzaldia
Otsailak 19, 19:30

ARANA

- > **Ponpoi bizidunak**
Lantegia
Otsailak 19, 18:00 (4 - 8 urte)

HEGOALDE

- > **Dinosauroak**
Lantegia
Otsailak 27, 18:00 (5 - 7 urte)

IPARRALDE

- > **Album familiarra**
Ipuin kontalaria
Otsailak 21, 18:50 (4 - 7 urte)
- > **Ez naiz ni Karmele jaio**
Hitzaldia
Martxoak 5, 19:00

JUDIMENDI

- > **Liburu batean**
Ipuin kontalaria
Otsailak 20, 18:00 (4 - 8 urte)

LAKUA

- > **Kantari-On**
Musika
Otsailak 23, 12:00 (2 - 4 urte)

PRINCIPAL ANTZOKIA

- > **LINGUA NAVAJORUM**
Otsailak 14, 20:30
- > **BENITO LERTXUNDI**
Otsailak 22, 20:30
- > **MUNDUARI ITZULIA**
Familiarentzako antzerkia
Martxoak 3, 18:00

KORRIKA KULTURALA

- > **Korrika inauteri gala**
Otsailak 8, 20:00. Jimmy Jazz
- > **XXI. mendean euskara ikastea. Nola ikasi?**
Otsailak 14, Hitzaldia. Bibat. 19:00
- > **Euskarazko musikaren astea**
Otsailaren 25etik martxoaren 3ra

ARABAKO BERTSOLARI TXAPELKETA ABIAN DA!

Maite duzun hura, euskaraz!



Ayuntamiento
de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko
Udaia